

Til: Inviterte til dialogkonferanse Skolebruksplan Trøndelag, våren 2018
Fra: Fylkesdirektør for utdanning Vegard Iversen
Dato: 19.04.2018

Drøftingsnotat om fokusområder i skolebruksplan Trøndelag fylkeskommune

Innledning

Fylkestinget i Trøndelag fylkeskommune besluttet i desember 2017, FT-sak 25/17, å sette i gang arbeidet med en ny skolebruksplan for de videregående skolene i Trøndelag. Skolebruksplanen skal være et utviklingsarbeid som sikrer likeverd om de fysiske rammene for skolene

Skolebruksplanarbeidet skal resultere i konkrete politiske beslutninger som i større eller mindre grad vil berøre de videregående skolene.

Fylkestinget har bedt om at det legges til grunn ett sett av fokusområder som skal prege skolebruksplanarbeidet. Fylkesrådmannen ønsker å legge opp til en prosess om fokusområder hvor det skapes en arena for dialog gjennom utsendt invitasjon til dialogkonferanse i Trondheim. Dette drøftingsnotatet vil danne bakteppe for dialogkonferansene.

Konkrete forslag til innspill om, og på, fokusområder oppfordrer fylkesrådmannen at både deltakere på dialogkonferansene og andre, gir en skriftlig tilbakemelding på innen 3. mai 2018. Forslag til innspill sendes:

Kari Hove Solberg: karho@trondelagfylke.no

Fylkesrådmannen vil legge fram sak om fokusområder for skolebruksplan Trøndelag til politisk behandling i mai 2018.

Skolebruksplanen vil ha et stort fokus på den fysiske læringsarenaen, men vi håper at prosessen vil gjøre det mulig «å skape noe, og ikke bare bygge noe».

Visjon og verdier

Fylkestinget i Trøndelag vedtok i desember 2017 visjonen «Vi skaper historie», jf FT-sak 49/17.

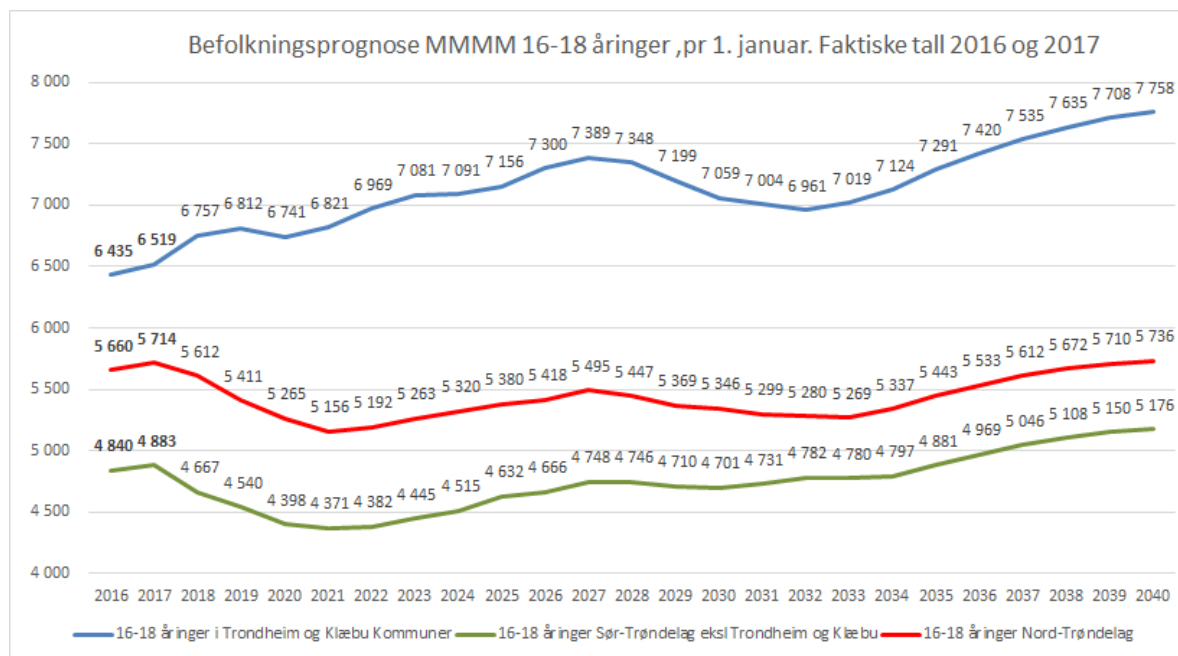
I februar 2018 ble følgende verdier for Trøndelag fylkeskommune vedtatt av Fylkestinget, jf FT-sak 14/18:

- Åpen og nysgjerrig i holdning
- Modig og ansvarlig i handling

Både visjonen og verdiene for Trøndelag fylkeskommune vil prege arbeidet med skolebruksplanen i Trøndelag.

Demografiske utviklingstrekk

Prognosene viser at antallet ungdommer i Trøndelag kommer til å gå ned de kommende årene. Det er betydelige variasjoner mellom kommunene. Om en ser nærmere på en «regionsvis» fordeling i Trøndelag, kan nyansene i elevtallsutviklingene illustreres med følgende figur:

Blå kurve = Trondheimsområdet; Rød + Grønn kurve = Trøndelag fylke

Figuren viser at elevtallsutviklingen kan bli stor for enkelte skoler og regioner. Noen kommuner kan oppleve store reduksjoner i elevgrunnet fra det ene året til det neste. Fram mot 2021/22 vil dette gjelde hele Trøndelag, med Trondheimsområdet som unntak.

Et sterkt voksende senter og nedgang i distriktene er en utvikling som Trøndelag har felles med de fleste andre fylker. Å kunne planlegge og opprettholde en robust og desentralisert tilbuds- og skolestruktur i tider med fortsatt synkende og varierende elevtall vil være utfordrende. Behovet for ressurstilførsel vil med dette være størst i de årene elevtilgangen er lavest.

Figuren over viser at Trondheimsområdet hadde sitt laveste antall 16-åringer i 2015, og framskrivinger fra Statistisk sentralbyrå (SSB) viser at antallet ungdommer vil øke fram mot 2040. Trondheim har tradisjonelt vokst raskere enn det SSB middelsvekstprognosen viser. SSB angir også i sin framskriving at "*Vi forventer at befolkningsveksten framover først og fremst kommer i sentrale strøk. Spesielt vil storbyene vokse mye.*"

Kapasitetsutnyttelsen ved de videregående skolene i Trondheim er høy, og opplæringskapasiteten i Trondheim må økes i takt med elevtallsutviklingen. I arbeidet med skolebruksplanen for Trøndelag, vil det planlegges hvordan kapasitetsutvidelsen skal gjennomføres, og hvilke opplæringstilbud som skal inngå. Det vil også bli vurdert refordeling av utdanningsprogrammer mellom skolene.

I Trøndelag utenom Trondheim må det planlegges hvordan reduksjonen i antall ungdommer skal gjenspeiles i en reduksjon av opplæringskapasiteten ved skolene.

Arbeidskraftsbehov

Generelt er det et rekrutteringsbehov for faglært arbeidskraft i hele landet jfr. framskrivning fra Statistisk sentralbyrå (SSB).

Rekrutteringsbehov nasjonalt og regionalt vil variere i takt med konjunkturer og regionale hendelser slik som nedleggelse/oppsettelse av bedrifter. Ut fra alderssammensetningen i dagens arbeidsliv vil det også være behov for å rekruttere ansatte med høyskole-/universitetsutdanning som f.eks. lærere og sykepleiere.

For best mulig å treffe et rekrutteringsbehov gjennomfører Trøndelag fylkeskommune hver høst en høringsprosess hvor de videregående skolene, kommunene, arbeidslivet, opplæringskontorene og andre inviteres til å gi innspill på neste skoleårs opplæringstilbud. Forslaget som sendes på høring bygger bl.a. på nasjonal tilbudsstruktur, ulike statistikker om arbeidslivets behov, befolkningsprognoser og erfaringstall for søkere til videregående opplæring. Saken som deretter fremmes til politisk behandling gjør vurderinger basert på ovennevnte samt tilgjengelig økonomisk ramme.

Framtidsrettete læringsarena

Ludvigsenutvalget ble nedsatt i juni 2013 for å vurdere fag i grunnopplæringen opp mot krav til kompetanse i et fremtidig samfunns- og arbeidsliv. Professor Sten Ludvigsen ledet arbeidet som ble sluttført sommeren 2015.

Utvalget har utredet hva elevene vil ha behov for å lære i skolen i et perspektiv på 20 til 30 år. I den første utredningen, *NOU 2014: 7 Elevenes læring i fremtidens skole*, beskriver utvalget kunnskapsgrunnlaget for anbefalingene de gir i utvalgets andre utredning, *NOU 2015:8 Fremtidens skole: Fornyelse av fag og kompetanser*.

Utvalget trekker frem at samfunnsutviklingen blant annet preges av ny teknologi, klimautfordringer, økt mangfold og et kunnskapsbasert og internasjonalt arbeidsliv. Dette er ikke nye trekk, men endringene skjer i et høyt tempo og påvirker oss i større grad enn tidligere.

Kunnskapen elevene tilegner seg, er noe de skal bruke hele livet. Utvalgets ønske var at elevene skal lære mer i hvert enkelt fag. Elevene skal utrustes til å møte utfordringer de vil få både i arbeidslivet og i livet generelt. For å få til dette trenger man en opprydning og nyorientering i læreplanene.

Ludvigsenutvalget fokuserte videre på overordnede temaer som bærekraftig utvikling, det flerkulturelle samfunn, folkehelse og livsmestring blir styrket og kommer på dagsorden på tvers av fagene.

Utvalget anbefaler fire prioriterte kompetanseområder som skal prege alle fagene:

- fagspesifikk kompetanse
- kompetanse i å lære
- kompetanse i å kunne utforske og skape
- kompetanse i å kunne kommunisere, samhandle og delta

Som et tilsvar på dette har det blitt et høyere fokus på at elevene skal lære «*21st century skills*». Disse er mer universelle ferdigheter, og som dermed ikke blir påvirket av samfunnets økte endringstakt i like stor grad. På denne måten vil elevene sitte igjen med ferdigheter som gjør de egnet til å møte den utviklingen som måtte komme med tanke på krav til både faglig og sosial kompetanse. «*21st century skills*» er ferdigheter knyttet til:

- Kommunikasjon
- Kreativ tenkning og innovasjon
- Samarbeid og samhandling
- Kritisk tenkning

Stortingsmelding 28 (2015-2016): *Fag – Fordypning – Forståelse — En fornyelse av Kunnskapsløftet* var en oppfølging av Ludvigsenutvalgets arbeid. Denne tok for seg momenter som:

- Fagfornyelse i grunnskolen og fellesfagene innen videregående opplæring
- Videreføre grunnleggende ferdigheter: å kunne lese, å kunne skrive, å kunne regne, muntlige ferdigheter og digitale ferdigheter
- Prioriterte flerfaglige temaer: Demokrati og medborgerskap, Bærekraftig utvikling, Folkehelse og livsmestring
- Vurdering i fag
- Involvering og prosess

Også andre Stortingsmeldinger er kommet i etterkant av denne, av særlig relevans for videregående opplæring kan *Meld. St. 16 (2015–2016): Fra utenforskap til ny sjanse — Samordnet innsats for voksnes læring* og *Meld. St. 9 (2016–2017): Fagfolk for fremtiden — Fagskoleutdanning* trekkes frem. Disse tar for seg et smalere utvalg av opplæring enn Meld. St. 28, henholdsvis Voksenopplæring og Fagskolene.

Fagfornyelsen

Arbeidet med å fornye Kunnskapsløftet er i gang og målet er å styrke utviklingen av elevenes dybdelæring og forståelse. Verdigrunnlaget skal løftes fram i læreplanene, og elevene skal blant annet jobbe tverrfaglig med demokrati og medborgerskap, bærekraftig utvikling og folkehelse og livsmestring. Mer informasjon finnes på udir.no.

Dagens fag skal beholdes, men innholdet vil bli fornyet. Kritisk tenkning og refleksjon vil bli en viktig del av hva elevene skal lære i skolen. I tillegg skal de praktiske og estetiske fagene styrkes. Det er også ønskelig med mer kreativitet i skolen og at elevene skal lære på nye måter.

Det skal også videreutvikles kjerneelementer i fagene. Det er elementer som elevene må lære for å kunne mestre faget og det mest betydningsfulle innholdet elevene skal lære på skolen. Kjerneelementer skal bestå av sentrale begreper, metoder, tenkemåter, kunnskapsområder og uttrykksformer i faget.

Læreplanene vil være gyldig fra 2020.

Læreplanens overordnede del – skolens «grunnlov»

Læreplanen vil fra 2020 inneholde en overordnet del som utdyper verdigrunnlaget og de overordnede prinsippene for opplæringa – både pedagogisk praksis og samarbeidet mellom hjemmet og skole. Overordnet del gir retning for opplæringen i fag, og alle fag bidrar til å realisere opplæringens brede formål. Tidspunktet for når overordnede del skal tre i kraft i skolen vil henge sammen med fagfornyinga. Overordnet del er vedtatt og kan [leses her](#).

Yrkesfaglig struktur

Utdanningsdirektoratet på oppdrag fra Kunnskapsdepartementet gjennomført en gjennomgang av det yrkesfaglige studietilbudet, ferdigstilt i 2016. Sammen med partene i arbeidslivet anbefaler Utdanningsdirektoratet endringer i det yrkesfaglige utdanningstilbudet.

Målet med endringene er at disse skal bidra til at fag- og svennebrevene er godt tilpasset virksomhetenes behov for kvalifiserte fagarbeidere –i dag og i fremtiden. I tillegg har de vurdert hvilke konsekvenser anbefalingene får for elever og fylkeskommuner. Kunnskapsdepartementet fastsatte rammene for ny tilbudsstruktur den 5. mars etter nasjonal høringsrunde. Les [Regjeringens kunngjøring](#).

Anbefalingene fra rapporten inkluderte:

- Det opprettes fire nye utdanningsprogrammer som erstatter dagens design og håndverk og service og samferdsel
- nye lærefag og flytting av fag mellom utdanningsprogrammer
- fordypning i eller splitting av tilbud på Vg2 og Vg3
- nye veier til studiekompetanse for yrkesfagelever
- nedlegging av lærefag som ikke er relevante for arbeidslivet
- bevaring av små og verneverdige fag

PROBLEMSTILLINGER

Opprettelse av nye utdanningsprogrammer og splitting av programområder på Vg2 og Vg3 utfordrer den desentrale tilbudsstrukturen. Hvordan skal den nye sentralt fastsatte tilbudsstrukturen innarbeides i en desentral tilbudsstruktur?

Større innholdsmessige endringer i utdanningsprogrammene vil føre til endrede krav til det fysiske læremiljø. Det vil også gi grunnlag for en diskusjon om hvordan skolen må tilpasse arbeidet til den arbeidsmetodikk som benyttes i praksis slik at man bedre kan imøtekomme næringslivet i forhold til dette.

Kompetanse i overordnet del er angitt som:

Kompetanse er å kunne tilegne seg og anvende kunnskaper og ferdigheter til å mestre utfordringer og løse oppgaver i kjente og ukjente sammenhenger og situasjoner. Kompetanse innebærer forståelse og evne til refleksjon og kritisk tenkning.

Kreativitet i skolen og nye måter å lære på trekkes fram som viktige elementer for læringsarbeidet. Spørsmålet er om de tradisjonelle skolebyggene er den rette rammen om framtidens opplæring:

- Er det lagt tilstrekkelig til rette for elevaktive undervisningsformer?
- Er timeplanene og skolehverdagen fleksibel nok?
- Hvordan skal elevene kunne se helheten og sammenhengen mellom fagene?
- Hvordan skal elevene kunne utøve kreativitet i læringsarbeidet?
- Er det slik at vi i et folkehelseperspektiv har lagt til rette for bla fysisk aktivitet?

Disse betraktningene om skolebygget som fysisk læringsarena må ses bl.a. i forhold til spørsmål som:

- Hvilke utviklingstrekk står arbeidslivet overfor de kommende 10-15 årene, og hva betyr dette for det ungdom bør lære?
- Hvordan påvirker endringene i samfunnet og arbeidslivet forventninger til skolens arbeid i forhold til utvikling av elevenes faglige og sosiale kompetanse?
- Arbeidslivet og teknologien endrer seg raskt, hvordan kan skolene holde tritt?

Hvilke områder synes DU Trøndelag fylkeskommune skal ha fokus på i den nye skolebruksplanen?

Hva skal den nye «skolebruksplanen» hete?